

Zopet se oziram na pokrajino.

Tu je še sneg, spodaj pa se že oglašča pomlad; skozi vsako luknjico in razpoklino zemlje, skozi vsak grmič in drevo se naglo in divje žene na površino. Slišim jo, kako zveni v prosti harmoniki in v sladkih goslih.

Slišim in vidim. V toliko gnezd vidim odtod!

Nova pokolenja prihajajo iz hiš, oči se jim blešče pod soncem, ki se je tako nepričakovano prignalo sem.

Čutim dih tisočletja, ki je velo nad to izpremetano, raskavo in žilasto, kamenito in rodovitno zemljo!

Kako ogromna vrsta generacij se je tu mučila, trudila in veselila. Prah brezštevilnih kosti naših praočetrov, delavcev in bajtarjev, težakov in kmetičev, brezštevilnih kosti naših pramater se je pomešal z orno zemljo, ki nam pokorno daje kruh.

Kako neizmeren spreved pokolenj se je razvil do naših dni!

Tu so se izvrstili milijoni delovnih rok kakor povsod v Evropi; toda ker smo se ravno tu rodili in ne v drugih krajih, smo najmočnejše zvezani s pokrajino, ki jo čuva Mezihorski holm, Stražnja gora in Blanik!

Veter šumi in škrjanček poje...

Iz rokopisa prevedel O t o n B e r k o p e c.

NOČNI GOST

JOSEF HORA

*Pri peči toplo, v kotih mraz,
kot pač povsod v samoti taki,
kot pač povsod, kjer so bogú
pri srcu taki siromaki.*

*Mož Jožef k ženi je prišel
iz mesta, po tednu dela,
in truden klecnil je na stol.
Marija culo mu je vzela.*

*Bi rekla mu, da se je bala,
da mu zamet bo pot zastavil,
da videla je dvakrat v snu,
kako je s stavbe strmoglavil.*

*Bi rekla mu, da je lepo,
ko je za božič pri družini,
kako brez njega je pustó,
da dolge so noči v temini.*

*V košari spi otrok — in le na njem
se Jožefov pogled ustavi.
Molči — pozabil je na sen
o njej, ki ljubi ga v daljavi.*

Pozabil je ljubezen, smeh,
in šalo zgubil je docela.
Le to ve, da so rekli mu,
da zanj ni več na stavbi dela.

Kako je tiha ljudska bol,
zaman besede vsi tajijo.
Čas v žgočem molku jih sežge,
in zmerom znova govorijo.

Večerja svetega večera
pri revnih hitro se konča. — —
»Si slišal trkanje na dver?«
Marija v strahu vztrepeta.

»Sem slišal, žena, nič strahu,«
se trpko je nasmehnil. »Na mojo vero:
če v to samoto pride gost,
ne pride nikdar z zlo namero.«

Odpahnil težki je zapah
in ko pogledal je na plano,
mu v vežo je privel vihar
postavo čudno in neznano.

V obraz je siv bil kot pepel,
telo od lakote trepetajoče.
Mečkal je čepico v rokah,
ko v sobo stopil je oklevajoče.

Neusmiljen in nezemski mraz
zavel je z njega na Marijo.
Najbrže prišel je z gorá,
kjer sneg pijo in od ledu živijo.

Izmučen, a kot bi brez teže bil,
omahne k stolu, truden sede.
Roké v naročje položi
in dolgo ne spregovori besede.

Ko pa se dotaknil je čaše,
ki jo Marija mu je ponudila,
mu luč svetilke padla je v obraz,
udrte mu oči je osvetlila —

v prozornih, sinjih teh očeh,
ki so vabile s čudno silo,
se tiho je smehljanje vnelo
in v Jožefa, Marijo je planilo,

*a dete kakor v gnezdu ptič
se nasmehnilo je v globokem spanju,
in tujčev plahi je pogled
poletel nanj, podoben lahnemu pihljanju.*

*»Ste od daleč prišli?« — »»Od daleč, da,
in daleč cilj je moj v daljavi.
Šel sem in s sabo nosim lek,
ki mnoge naj ljudi ozdravi.««*

*A ko slovo je vzel in k vratom šel,
se ženi zdelo je, da tujec rase,
a Jožef vdano je dejal:
»Nikar odtod — pazite nase!«*

*Strupen je mraz — bi še dodal,
a je umolknil, ko mu zablestelo
iz tme je tujčevo obličje
in ga v polnoč in mraz je vzelo.*

*Obema je bilo, kot da odšla sta ž njim
v vihar in sneg ozdravljat vse ljudi.
»Kam šel je siromak?« — »»Ne vem,««
ji šepne in se skloni k nji.*

*»»Kako bi vedela midva,
kedaj obišče te, kar ni, Marija?
Kako naj vem, zakaj nebo je bliže
kot to, kar te na zemlji tu ubija?««*

(Prevedel Mile Klopčič.)

NARODNOSTNO STANJE V JULIJSKI KRAJINI IN BENEŠKI SLOVENIJI V LETU 1921*

OSKAR ŠAVLI

Geografsko-politični uvod.

Geografska lega je usoda«, pravi nemški geograf H. Lautensach in misli pri tem predvsem na Nemčijo. Marsikdo se bo obregnil ob to geografsko ozkosrčnost. Vendar, če bo dobro premislil, ne bo smel izraženi misli preveč zameriti, in še več, kmalu bo priznal, da tiči v zgornjem izreku celo precej resnice, da ima torej geografska lega v določenem sistemu, v določenem časovnem okviru zares precejšen pomen. Seveda,

* Za boljše razumevanje te študije, ki bo izhajala dalj časa, priporočamo etnografsko karto Julijske Krajine in Beneške Slovenije, ki je izšla lani v založbi publicističnega odseka Zveze emigrantskih združenj v Beogradu in se prodaja v vseh knjigarnah.